

Diploma ne pomaže

Trinaestoro Roma i Egipćana u Crnoj Gori imaju položen državni ispit, ali samo jedno od njih radi u državnim službama i pored apela Fondacije za stipendiranje Roma. „To govori koliko su institucije spremne da nas prime u njihove strukture”, kaže Teuta Nuraj, jedna od njih trinaest

Teuta Nuraj je jedna od 13 Roma i Egipćana u Crnoj Gori koji su položili državni ispit. Ona kao i ostalih 11 nema zaposlenje. Zaposlila se samo jedna Romkinja.

Fondacija za stipendiranje Roma uputila je zahtjev svim državnim institucijama kako bi se za njih pronašlo adekvatno mjesto. Uzalud.

„To govori koliko su institucije spremne da nas prime u njihove strukture”, kaže za *Monitor* Nuraj. Zabrinuta je šta će biti sutra kad završi fakultet. Ona trenutno studira na Fakultetu političkih nauka u Podgorici, na odsjeku međunarodnih odnosa.

„Ako ne možemo da se zaposlimo sa završenom srednjom školom ili fakultetom zašto onda sva ova priča o integraciji, Roma i Egipćana”, pita se Nuraj, i nada da će državne institucije napokon preduzeti mjere na koje su se strategijom za integraciju Roma obavezale.

Iako se broj obrazovanih Roma i Egipćana povećava, njihovi izgledi za zaposlenje i dalje su loši. Ove školske godine u srednje škole upisana su 63 učenika iz populacije Roma i Egipćana, dok ih je na Univerzitetu Crne Gore 11. Od 2005. godine do sada pet studenata romske i egipćanske populacije završilo je fakultet.

„Sve više Roma i Egipćana se odlučuje za obrazovanje. Porast broja onih koji idu u školu ili na fakultet u posljed-

njih pet, šest godina ohrabruje”, kaže **Andrija Đukanović**, programski direktor *Fondacije za stipendiranje Roma* (FSR).

„Školske 2011/2012. godine imali smo 72 učenika romske i egipćanske nacionalnosti koji su pohađali crnogorske srednje škole. To je najveći broj stipendista od početka rada Fondacije kada je započela sa svega 20 učenika”, objašnjava Đukanović.

B r o j
R o m a i
E g i p ć a n a
uključenih
u obrazovni
sistem
Crne Gore
ipak nije
na zadovoljavajućem
nivou, smatraju u *Fondaciji*. Oni podsjećaju da na nivou propisa nijesu utvrđene kvote za upis rom-

skih i egipćanskih đaka i studenata.

„**A f i r m a t i v n a** akcija za sad funkcioniše na osnovu dobre volje uprava srednjih škola i fakulteta”, kaže Đukanović. „I pored lošeg socijalnog stanja Romi i Egipćani imaju želju za školovanjem.

No, osim drugih prepreka, tu je problem zapošljavanja koji dodatno otežava njihovu socijalizaciju i motivaciju za školovanjem”.

Poslodavci u Crnoj Gori, **r e c i m o** nemaju nikakvih povlastica

(u smislu da se porezi i doprinosi smanje) u slučaju zapošljavanja osoba iz romske i egipćanske populacije, što je bilo predviđeno kao jedna od mjera *Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana*

Andrija Đukanović: „Afirmativna

akcija zasad funkcioniše na osnovu dobre volje uprava srednjih škola i fakulteta. I pored lošeg socijalnog stanja Romi i Egipćani imaju želju za školovanjem. No, osim drugih prepreka, tu je problem zapošljavanja koji dodatno otežava njihovu socijalizaciju i motivaciju za školovanjem”

„Ako ne možemo da se zaposlimo sa završenom srednjom školom ili fakultetom zašto onda sva ova priča o integraciji Roma i Egipćana“, pita se **Teuta Nuraj**, i nada da će državne institucije napokon preduzeti mjere na koje su se strategijom za integraciju Roma obavezale

u Crnoj Gori.

Ima onih koji zbog predrasuda neće da zaposle pripadnike romske i egipćanske populacije. Na to su ukazivale mnogi slučajevi. O jednom od njih govori naša sagovornica **Hikmeta Beriša**, koja je nakon elementarnog opismenjavanja završila frizerski kurs i pokazala veoma dobre rezultate.

Onda sam se javila poslodavcu jednog frizerskog salona koji je na oglase tražio radnicu, dogovorili smo sastanak preko telefona i djelovao je vrlo zadovoljno. Na osnovu telefonskog razgovora skoro sam bila sigurna da će me primiti da radim kod njega. Problem je nastao kad sam se pojavila. Poslodavac je shvatio da sam Romkinja i rekao mi je da ne želi da izgubi mušterije, jer će odbijati da im neka Romkinja pruža frizerske usluge“, priča Beriša. „Bila sam šokirana. Osjećala sam se jadno, jer nije htio ni da mi pruži šansu da pokažem šta umijem“.

Aleksandar Rakočević, viši savjetnik u Zavodu za zapošljavanje u Podgorici, kazao je za *Monitor* da su u Zavodu svjesni teške situacije sa kojom se susreću romska i egipćanska populacija pri zapošljavanju, i da je prisutna i diskriminacija.

U registru Zavoda u Podgorici, kaže Rakočević, ima 618 Roma, a od toga svega 18 aktivno traži posao. Od njih, četvoro je završilo srednju školu. Ima i onih koji već dvije godine traže posao i nikako da ga dobiju iako su prošli kroz seminare na kojima su se edukovali kako bi se lakše zaposlili. „Posao tražim od 2005. godine.

Uzalud“, kaže dvadesetsedmogodišnjak Dejvid Sejdović, koji je prošao nekoliko tih seminara. Završio je srednju ugostiteljsku školu, smjer pekarstvo. Razlog zbog kog ne može da nađe posao, smatra, je to što poslodavci ne žele da zaposle Rome.

Prošle godine sam, početkom ljeta, u oglasima vidio da pekara Kruna traži pomoćnog pekara i odlučio da se prijavim. Kada sam sa njima razgovarao telefonom sve je bilo u redu dok se nijesam pojavio. Dvije osobe su me primile na razgovor. Međutim, to nije ličilo na razgovor za posao. Jedan mi je rekao da me nije on zvao na razgovor nego ovaj drugi, a drugi da je zvao ovaj prvi. Smijali su mi se. Konačno su mi rekli da ne mogu da me prime jer sam Rom“.

Sejdović je, kaže, bio nemoćan, jer nije imao svjedoka. „Da sam imao svjedoka, prijavio bi ih zato što su postupili tako prema meni“.

Elvis BERIŠA

SMANJENE STIPENDIJE

Ove godine Fondacija za stipendiranje Roma morala je da smanji stipendije za romske srednjoškolce.

Andrija Đukanović iz FSR pojasnio je za *Monitor* da su ove godine dobili manje novca u te svrhe. Dok je za 2011. izdvojeno 80.933 eura, za stipendiranje je ove godine odvojeno 75.000 eura.

Biljana Alković, izvršna direktorica, kazala je za *Monitor* da su bili prinuđeni da za ovu školsku godinu zbog normalnog funkcionisanja smanje stipendije za srednjoškolce sa 70 na 50 eura, dok ne dobiju podršku Vlade da im doniraju dodatna sredstva.

„Odredili su nam sredstva samo za gole stipendije, ali ne i za iznajmljivanje stana, struju, telefon, plate za mene i mogeg zamjenika“, objašnjava Alkovićeva.

Ona se, kaže, nada da će Vlada iznaći nedostajući dio para kako bi im pomogla i nadoknadili smanjenje stipendija njihovim korisnicima.

ERSTE Stiftung

*Fellowship for Journalist of Roma/Ashkali/Egyptian Origin 2012-2013
This project has been supported by ERSTE Foundation*